

HIFZI TOPUZ

*Gazi
ve
Fikriye*

Remzi Kitabevi

Hıfzı Topuz'un kitapları:

Roman: *Meyyâle* (1998), *Taifte Ölüm* (1999), *Paris'te Son Osmanlılar* (1999), *Hatice Sultan* (2000), *Gazi ve Fikriye* (2001), *Çamlıca'nın Üç Güllü* (2002), *Devrim Yılları* (2004), *Tavcan* (2005), *Başın Öne Eğilmesin [Sabahattin Ali Romanı]* (2006 – 36. Orhan Kemal Roman Armağanı, 2007), *Özgürlüğe Kurşun* (2007), *Kara Çılgılık [Lumumba Romanı]* (2008 – Afrika Barış ve Dostluk Ödülü), *Abdülmecit* (2009), *Hava Kurşun Gibi Ağır [Nâzım Hikmet Romanı]* (2011), *Elbet Sabah Olacaktır [Tevfik Fikret Romanı]* (2012), *Vatanı Sattık Bir Pula [Namık Kemal Romanı]* (2013), *Çılgın ve Özgür [Neyzen Tevfik Romanı]* (2014), *Paris'te Bir Türk Ressam [Fikret Muallâ Romanı]* (2014), *Şanlı Kanlı Yıllar* (2017), *Nevbahar* (2018).

İnceleme-Araştırma: *L'information Internationale dans la Presse Turque* (Strasbourg, 1961), *Basın Sözlüğü* (1968), *Kara Afrika* (1970), *Caricature et Société* (Paris, 1974), *Uluslararası İletişim* (1985), *İletişimde Karikatür ve Toplum* (1985), *Lumumba* (1987), *Kara Afrika'da İletişim* (1987), *Journalist: Status, Rights and Responsibilities* (Prag, 1989), *Basında Tekelleşmeler* (1989), *Yarının Radyo-TV Düzeni* (1990), *Siyasal Reklamcılık* (1991), *Dünya Karikatür Tarihi* (1997), *Dünyada ve Türkiye'de Kültür Politikaları* (1998), *Türk Basın Tarihi* (1973, 1996, 2003), *Kara Afrika Sanatı* (2016), *Büyülü Afrika* (2018).

Anı: *Elveda Afrika, Hoşça Kal Paris* (2005), *Fikret Muallâ* (2005), *Paris '68: Bir Devrim Denemesi* (2008), *Bana Atatürk'ü Anlattılar* (2010), *Gülümseyen Anılar* (2011), *Ardından Yıllar Geçti* (Öner Ciravoğlu ile, 2013), *Gizli Aşkılar* (2015), *Atatürk Sesleniyor* (2016), *Bir Zamanlar Nişantaşı'nda* (2017).

Başlıca ödülleri: Sertel Demokrasi Ödülü (1998), Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Basın Özgürlüğü Ödülü (2003), Lions Kulüpleri Federasyonu Atatürk Barış Ödülü (2004), Osmangazi Üniversitesi Onursal Doktora Ödülü (2005), Orhan Kemal Roman Armağanı (2007), Uluslararası İletişim Araştırmaları Birliği 50. Yıl Ödülü (Paris, Unesco, 2007), Aydınlanma Onur Ödülü (2012-Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği), Lubumbashi İletişim Fakültesi Onursal Doktora Unvanı (2013), Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kültür Hizmeti Onur Ödülü (2014), Galatasaraylılar Derneği Onur Ödülü (2014), Aydın Üniversitesi Afrika Dostları Ödülü (2016), Şişli Belediyesi Kitap Haftası Ödülü (2017), Ömür Boyu Basın Başarı Ödülü (Büyükçekmece Belediyesi, 2017) Aydınlanma Ödülü (Beşiktaş Atatürkçü Düşünce Derneği, 2017).

HIFZI TOPUZ

Gazi ve Fikriye

(Tarihsel Roman)

Remzi Kitabevi

GAZİ VE FİKRİYE / Hıfzı Topuz

© Remzi Kitabevi, 2001

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Editör: Neclâ Ferođlu

Kapak: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-0822-8

BİRİNCİ BASIM: Kasım 2001

YİRİMİ YEDİNCİ BASIM: Ocak 2019

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi
4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul
Sertifika no: 12068 / Tel (212) 629 0615

Cilt: Çiğçi Mücellit, 100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi
5. Cad. No: 24-25 Bağcılar-İstanbul
Tel (212) 629 4783

İçindekiler

I Gençlik Yılları	7
II Derne Cephesi.....	30
III Fikriye'nin Tutkusu.....	42
IV Sofya'dan İzmir'e Kaçış	53
V Çanakkale	64
VI Akaretler'de Gelişen Bir Sevgi	75
VII Güneydoğu: Cephede Roman Okuyan Kumandan	87
VIII Vahdettin'le Birlikte Almanya Gezisi	96
IX Fikriye 21 Yaşında: Sevgi Dolu İlk Akşamlar	107
X Samsun-Erzurum-Sivas.....	126
XI Fikriye ile Kemal Paşa'nın Gizli Nikâhı	154
XII Sakarya-Dumlupınar-Büyük Taarruz	181
XIII İzmir'de Sıradışı Bir Kadın	213
XIV Zoraki Sanatoryum Bakımı.....	226
XV İkinci Evlilik	240
XVI Ölümüne Sevda.....	254
Sonra Ne Oldular?	281
Sonsöz.....	287

I

Gençlik Yılları

Fikriye büyümüş, serpilmiş, güzel bir kız olmuştu. 16 yaşında, kumral dalgalı saçlı, yeşil gözlü, ince uzun boylu, zarif bir Rumeli güzeliydi. Akbıyık'ta, Kazasker Molla'nın konağında oturuyorlardı. Akbıyık Mahallesi, o yıllarda seçkin insanların yaşadığı, Ahırkapı Feneri'nden Sultanahmet Camisi'ne kadar uzanan, İshak Paşa Camisi'ni de içine alan ahşap konaklardan oluşan temiz ve düzenli bir mahalleydi.

Fikriye'nin ailesi o konağa, daha Fikriye dünyaya gelmeden önce, 1894'te Selânik'ten taşınmıştı. Ama onlar aslında Selânikli değildi. Aile oraya, Teselya'nın Yenişehir (Larissa) kasabasından gelip yerleşmişti. Yenişehir'de babadan kalma büyük çiftlikleri vardı. Halleri vakitleri yerindeydi. Ama Yunanistan bağımsız olduktan sonra orada barınamadılar. Teselya Savaşı'ndan sonra Yunanlılar o topraklara el koydu. Çeteciler Türk ailelerine musallat oldu, babadan kalma topraklarda rahat huzur kalmadı. Çoğu Selânik'e göç etmekten başka çare bulamadı.

Fikriye'nin babası Memduh Hayrettin Bey ile amcası Ragıp Bey de mallarını mülklerini satarak göçmen kabilelerine katıldılar. Altınlarını, paralarını ve kadınların takılarını at arabalarının gizli köşelerine yerleştirdiler. Yenişehir'deki çiftlikten 16 öküz arabası, 2 at arabası, binek atları, koyun ve davar sürüleriyle yola çıktılar. Selânik'te yakınlarını bulacak ve o çevrede arazi alarak tarım ve hayvancılığı sürdürecektlerdi.

Ama o dönemde kolay mı Larisa'dan Selânik'e gidebilmek? Koyunları, sığırları, atları ve arabalarıyla Olympos Dağı'nın eteklerinden ve ormanlardan geçmek gerekiyordu. Yolda öküz arabalarının tekerleri kırıldı, sürüler dağıldı. Çoluk çocuk yollarda

perişan oldular. Dere boylarında mola verirlerken Yunan çeteleri kuşattı kafilleyi. Asker de çetecilerden yana. Neleri var, neleri yok, hepsini ellerinden aldılar. Atlar ve arabalar da gitti, içlerindeki altınlar da, takılar da. Çeteciler, bakır kap kacağa, yorganlarına bile el koydular. Ama canlarına dokunmadılar, kadınlara ve kızlara da sataşmadılar. Yollarına devam etsinler diye, sadece iki öküz arabası bıraktıktan sonra, yok olup gittiler.

Memduh Bey ile Ragıp Bey, işte bu perişan durumda ertesi gün Selânik'e vardılar. Kadınlar ve çocuklar ağlaşırken, Memduh Bey onlara şöyle dedi:

“Ahmak odur ki dünya malı için gam yiye, kim bilir kim kazana kim yiye.”

Ellerinde kalan iki sıksa öküzle arabaları satarak çoluk çocuk Selânik'te bir ev kiralayıp oraya yerleştiler.

Kimler vardı o kafilde? Memduh Bey, eşi Vasfiye Hanım, oğulları Ali Enver ve kızları Melâhat; Ragıp Bey, eşi ve çocukları. Beraberlerinde de uşaklar, arabacılar ve hizmetçi kadınlar.

Hiçbir yerden gelir yoktu. Memduh Bey Hicaz'da defterdar olan bir kardeşine hemen bir telgraf çekerek biraz para istemek zorunda kaldı. Ondan acil yardım gelene kadar da üstlerinde başlarında palto, yeldirme, ne var ne yok satarak karınlarını doyurdular. Bir yandan da iki kardeş kendilerine uygun bir iş aradılar. Memduh Bey bir gaz bayiliği buldu, Ragıp Bey de Reji İdaresi'nde, yani Tekel'de kolculuk, yani bir tür koruculuk.

Ne var ki Memduh Bey sıkıldı bu gaz bayiliğinden, aklı fikri İstanbul'a gidip yerleşmekti. Eşini ve çocuklarını alıp Selânik'ten göç ederek, Akbıyık Mahallesi'ndeki konağa yerleştiler.

Ragıp Bey ise Reji'deki işinden hoşnuttu. Büyük oğlu büyümüş ve asker olmuştu, eşi de bir süre sonra ölünce Ragıp Bey hep orada kaldı.

Fikriye bu olayları annesi Vasfiye Hanım'dan o kadar çok dinlemişti ki zaman zaman bunlara tanık olduğunu bile sanıyor, sonra birden kendine gelerek, 'Ben nereden bileceğim bunları,' diyordu. 'Selânik'i hiç görmedim ki...'

Fikriye'nin annesinden çok sık dinlediği aileyle ilgili bir olay

da, amcası Ragıp Bey'in ikinci evliliğiydi. Ragıp Bey eşini yitirdikten sonra, Zübeyde Hanım'la evlenmişti. Peki, kimdi bu Zübeyde Hanım?

Zübeyde Hanım, 1857 yılında Langaza'da doğmuştu. Ailesi, soy olarak Anadolu'dan Rumeli'ye göçmüş Yörüklerdendi. Babasının orada büyük bir çiftliği vardı. Zübeyde çok güzel bir kızdı, çiftlikte büyüdü. Bütün gençler onunla evlenebilmek için çiftliğin kapısını aşındırıyordu ama o kimseleri beğenmiyordu.

Bir gün evde yorgan kaplarken Zübeyde'nin dizine iğne battı ve dizinin içinde kırıldı. Ana-baba, bütün herkes telaşa kapıldı. Langaza'da iğneyi çıkartabilecek cerrah bulamadılar. Tek çare kızı Selânik'te bir hastaneye götürmekti. Bunun üzerine Zübeyde'nin babası kızını bir arabaya bindirerek Selânik'e götürdü. Cerrah bu işin ufak bir operasyonu gerektirdiğini söyledi. Kızı ameliyathaneye alarak iğneyi çıkardılar. Ama iğne derinlere saplanmış olduğu için Zübeyde'nin birkaç kez pansumana gelmesi gerekiyordu. Yakınlarından birinin evine yerleştiler ve on gün kadar orada kaldılar.

Yara kısa zamanda iyileşti ama Zübeyde Selânik'i çok sevmiştii, çiftliğe dönmek istemiyordu.

İşte tam o günlerde Ali Rıza Efendi çıktı karşısına. Ali Rıza Efendi, Manastır'ın Kocaali Bucağı'ndandı. Ataları oraya, Fatih Sultan Mehmet'in zamanında Konya ve Aydın tarafından, sınırları korumak için gönderilen Yörük Türklerindendi. Bütün o Yörükler iri yapılı insanlardı. Onlara o zamanlar, sınır gazileri deniyordu.

Ali Rıza Efendi, böyle bir soydan geliyordu. İnce ve zarif bir adamdı. Önceleri Asakiri Milliye Taburu'na gönüllü olarak katıldı. Çetecilere ve komitacılara karşı savaştı, teğmenliğe yükseldi. Uzun bir süre de Selânik Evkaf Dairesi'nde kâtip olarak çalıştı.

Rıza Efendi o sıralarda bir rüya gördü ve rüyasında gördüğü kıza âşık oldu. Kararını da verdi, rüyada gördüğü kıza benzer bir kız görürse ne yapıp yapıp onunla evlenecekti.

Rıza Efendi bir türlü bu rüyanın etkisinden kurtulamıyor ve her yerde o peri kızını arıyordu. Ama gördüğü kızlardan hiçbiri rüyasındakine benzemiyordu.

İşte tam o günlerde, Rıza Efendi hastanenin önünden geçerken Zübeyde Hanım'a rastladı. Ne zamandır aradığı kız buydu. Onu uzaktan bir süre izledi, hangi eve girdiğini gördü. Konu komşuya sorup kızın kim olduğunu araştırdı. Kararı kesindi, ertesi gün gidip kızı ailesinden isteyecekti. İstediyse de.

Ama Zübeyde'nin annesi Rıza Efendi'yi görünce,

"Yok," dedi, "olmaz, benim bir memurla evlenecek kızım yok. Ben Zübeyde'yi sokakta bulmadım."

Rıza Efendi yılmadı, araya dostlarını koydu, yeniden haber gönderdi. Zübeyde'nin annesi, "Olmaz da olmaz, kızımı vermem de vermem," diyordu. Ama baktı ki olacak gibi değil,

"Ben kızıma sırmalı kaftan isterim, sırmalı fotin isterim, sırmalı yorgan isterim," diye tutturdu.

Rıza Efendi'de nerede onları alacak para? Adamcağızın maaşı topu topu üç altın liraydı. Yaşı da ilerlemiş sayılıyordu, çünkü Zübeyde 14 yaşındaydı, Rıza Efendi 32. Ama Rıza Efendi aklına koymuştu bir kez, illâki rüyasında gördüğü bu kızı alacaktı. Baktı ki kaynana, vermem de vermem, diyor, bu kez de, Zübeyde'nin üvey kardeşini bulup ona yalvardı.

"Ne olursun," dedi, "bana yardım et, bu kızı alamazsam ölürüm."

Araya üvey kardeş girip de,

"Artık sen de uzun etme ver şu kızı gitsin, deyince, Zübeyde'nin annesi razı oldu, evlendiler.

Zübeyde Hanım çok mutluydu, 1871'de ilk kızını doğurdu, adını Fatma koydular. Arkasından iki oğlu oldu: Ahmet ve Ömer. Bu çocukların üçü de küçük yaşlarda öldüler.

Rıza Efendi'nin, ailesini memur aylığıyla geçindirmesi kolay değildi. O zamanlar tepeleri hep karla örtülü Olympos Dağı'nın eteğinde, Papazköprüsü denilen yerde Gümrük koruma memurluğu yapıyordu. Baktı ki olacak gibi değil, görevinden ayrıldı. Dostları ona, kereste ticaretinde çok iş olduğunu söylediler, o da onlara uydu ve kereste işine girişti. Ne var ki, oralarda Yunan çeteleri vardı, eşkiya ikide bir depoları basıp keresteleri kaçıırıyordu. Rıza Efendi bu işin yürümeyeceğini anlayınca, Selânik'e taşınma-

ya karar verdi. Ahmet Subaşı Mahallesi'nde boş bir arsaya üç katlı bir ev yaptırdı.

Zübeyde Hanım ve Rıza Efendi'nin evliliklerinin on birinci yılında, Mustafa bu evin ikinci katında, sol yandaki odada dünyaya geldi. Rıza Efendi, o dönemde Çayağzı denilen bir yerde de çalışıyor ve bazı geceler eve gelemiyordu. Ev işlerine bakmak için bir zenci kadın tutuldu. Aile gül gibi geçinip gidiyordu. Mustafa'dan sonra Makbule, ondan sonra da Naciye, yine bu evde doğdu.

Zübeyde Hanım Mustafa'yı mahalle mektebinde okutmak istiyordu, babası ise o zamanlarda çağdaş sayılan bir ilkokulda. Ama Rıza Efendi eşini ikna edemeyince Mustafa, 5 yaşında mahalle mektebine verildi. Bu okullar din eğitimine dayanıyor ve çocuklara orada Kuran ve ilahiler öğretiliyordu.

Annesi, okula başlayacağı sabah Mustafa'ya bir beyaz entari giydirmiş, başına sırma işlemeli bir sarık geçirmiş, boyuna cüz denen bir çanta asmış, eline de yaldızlı bir dal vermişti. Okulun hocası bütün çocuklarla birlikte evin kapısına geldi. Mustafa önce annesinin, sonra da Hoca Efendi'nin elini öperek kafileye katıldı. Önde Hoca Efendi, arkada okula başlayan çocuklar, hep birlikte sokakları dolaştılar, hep bir ağızdan dualar ettiler, ilahiler söylediler, sonra okula geldiler. Hoca Efendi, Mustafa'yı elinden tutarak dershaneye götürdü. Üzerinde bir elifba bulunan rahlenin arkasına oturdu ve, "Elif, be, pe, te, se," diye ilk dersini vermeye başladı.

Mustafa bu mahalle mektebinden pek hoşlanmamış, ancak babası Rıza Efendi Zübeyde Hanım'ı kırmamak için çocuğun bu okula gitmesine göz yummuştu. Sonunda Rıza Efendi daha fazla dayanamayarak Mustafa'yı mahalle mektebinden aldı ve Şemsi Efendi okuluna götürdü. Mustafa ilahilerle mektebe başladığı için Zübeyde Hanım'ın gönlü olmuştu ve oğlunun Şemsi Efendi okuluna gitmesine karşı koyamadı.

İki yıl sonra Mustafa babasını yitirdi. Rıza Efendi daha 50'sine yeni girmişti. Mustafa 7, Makbule 3 yaşındaydı, Naciye ise 40 günlüktü. Böylece Zübeyde Hanım genç yaşta dul kalmış oluyordu. Çocuklarını alıp ağabeyi Hüseyin Ağa'nın Selânik'e otuz kilo-

metre uzaklıktaki çiftliğine gitti. Bu çiftlik yaşamı, Mustafa'yı çok mutlu etti. Her gün sabahtan akşama kadar bağlarda, bahçelerde ve tarlalarda gezindi.

Ama bir süre sonra okula dönmesi gerekiyordu. Yine hep birlikte Selânik'teki evlerine döndüler. Mustafa, Şemsi Paşa okulunu bitirdi, artık rüştiyeye, yani ortaokula gitme zamanı gelmişti. Önce Selânik Mülkiye Rüştiyesi'ne yazıldı ama orada Kaymak Hafız adında bir hocadan haksız yere dayak yediği için okula küstü, dört gün, dört gece evden çıkmadı ve okulu bıraktı. Niyeti askeri rüştiyeye girmekti. Ama Zübeyde Hanım asla buna yanaşmıyordu. Mustafa gizlice seçme sınavlarına girdi ve kazandı. Ama bunu annesine nasıl duyuracaktı?

Bereket, o günlerde Zübeyde Hanım güzel bir rüya görmüştü. Rüyasında Mustafa altın bir tepsi içinde, bir minarenin tepesindeydi. Zübeyde Hanım bu minarenin altına koşmuş ve orada bir adam kendisine,

“Hanım,” demişti, “oğlun askeri okula gitmek istiyor, sen engelliyorsun. Eğer razı olmazsan oğlunu aşağıya atacağız.”

Zübeyde Hanım, ter içinde bu rüyadan uyandı, sabahı güç etti. İlk işi rüya yorumlayan bir ahababını bulmak oldu. Ona rüyasını anlattı ve bunun ne anlama geleceğini sordu. Rühayı yorumlayan,

“Zübeyde Hanım,” dedi, “bu çok hayırlı bir rüya. Senin başına devlet kuşu konuyor. Oğlun çok büyük adam olacak, başı göklere degecek. Sen onun göklere tırmanmasına yardım edeceksin. Mutlu ol. Oğlun askeri okula gitmek istiyorsa hiç karşı koyma.”

Zübeyde Hanım'ın gözlerinden yaşlar boşandı. Akşam Mustafa eve döner dönmez, oğlunu kucaklayıp alnından öptü.

“Mustafa'cığım,” dedi, “benim sana söyleyecek hiçbir sözüm yok. İstedğin mektebe gir, bildiğin yolda devam et. Bu yol sana pırıl pırıl ufuklar açacak. Talihin artık yüzüne gülüyor. Sen asker olacaksın. İzin veriyorum, git, askeri rüştiyeye yazıl. Hayırlı olsun.”

Mustafa böylece annesinin iznini almış oluyordu. Askeri okula yazıldığını açıklamasında sakınca kalmamıştı.

Mustafa artık 12 yaşında, çalışkan ve disiplinli bir ortaokul öğrencisiydi. Matematik öğretmeni bir gün kendisine,

“Bak oğlum,” dedi, “senin de adın Mustafa, benim de. İyisi mi senin adının sonuna bir Kemal ekleyelim de, bizi birbirimize karıştırmasınlar.”

O sıralarda Zübeyde Hanım’ın yaşamında yepyeni bir olay çıktı. Eşi Ali Rıza Bey öleli beş yıl oluyordu, Mustafa yatılı okulda okuduğu için eve ancak hafta sonları geliyor ve Zübeyde Hanım iki kızıyla evde yalnız kalıyordu. Daha 36 yaşındaydı, genç sayılırdı. Çevresindekiler kendisine yeniden evlenmesini öneriyorlar, o ise Mustafa’dan çekiniyordu. Zaten evlenmeyi düşünmediği için de hiçbir aday çıkmıyordu. Ama günün birinde kendisini bir isteyen oldu. Bu da Memduh Bey’in ağabeyi Ragıp Bey’di.

Ragıp Bey Yenişehir’den Selânik’e göç ettikten sonra Reji kolucağını seçmiş ve oraya yerleşip kalmıştı. Eşi ölmüş, çocukları dağılmıştı, evde küçük kızı Rukiye ile birlikte yaşıyordu. Zübeyde Hanım’la aynı sokakta oturuyorlardı. Zübeyde Hanım’ı birkaç kez görmüş ve beğenmişti. Evlenmek için haber gönderdi. Zübeyde Hanım’ın bu işe aklı yattı. Çevresindekiler de kendisini desteklediler. Aracılarla anlaşmaya varıldı. Sonra bir araya gelip görüştüler ve düğün falan yapmadan evlenmeye karar verdiler. Mustafa’nın yatılı okulda olduğu günlerden birinde Ragıp Bey Zübeyde Hanım’ın evine gelip yerleşti. Şimdi tek sorun, Mustafa’nın bunu nasıl karşılayacağıydı. Mustafa babasını hiç unutamamıştı. Kimse onun yerini alamazdı.

Bir hafta sonu okuldan eve dönünce annesini yeni giysiler içinde buldu. Zübeyde Hanım oğlunu güler yüzle karşıladı. Oda da yabancı bir adam oturuyor, annesi onun yanında örtünmeden dolaşıyordu.

Mustafa derhal durumu anladı. Demek ki, annesi başka bir erkekle evlenmişti. Mustafa’nın buna katlanması imkânsızdı. Duvar da babasının palası asılıydı. İçinden, o palayı alarak bu yabancı adama saldırmak geldi. Sonra bir an o adamın hiçbir kabahati olmadığını düşündü. Palaya sarılmaktan vazgeçti ve hiçbir şey söylemeden merdivenleri koşarak indi ve evden kaçtı.

Halası Emine Hanım'ın evine gitti ve aylarca annesinin evine dönmedi.

14 Ama sonra aradan geçen aylar ve yıllar, Mustafa'nın bütün kınıni ve düşmanlığını unutturdu; üvey babasıyla çok iyi dost oldu ve bu dostluk Ragıp Bey'in ölümüne dek sürüp gitti.

Mustafa Kemal annesinin evlenmesinden üç yıl sonra Selânik Askeri Rüştiyesi'ni bitirerek 1896'da Manastır Askeri İdadisi'ne girdi. Artık kışları Manastır'da geçiriyor, Selânik'e yazları gelebiliyordu. Okulda yeni arkadaşlar edindi. Bunların içinde Ömer Naci en çok değer verdiği dostlarından biri oldu. Ondandır şiir ve edebiyat alanında çok şeyler öğrendi. Bir yandan da Fransızcasını ilerletti.

Yazları Selânik'te ailesi ve arkadaşlarıyla özlem gideriyordu. En sık gittikleri yer Tahtakale ya da Beyaz Kule'deki gazinolardı. Genelde Ömer Naci ve Fuat (Bulca) ile birlikte oluyorlar, rakının dışında meze ısmarlayacak para bulamıyorlardı. Fuat, Mustafa Kemal'in üvey babası Ragıp Bey'in akrabası olurdu.

Bir gün yine üçünde de paralar suyunu çekmişti. Sokaktan kestane alıp bir gazinoya girdiler. Ömer Naci yeni şiirler yazıyordu. Bir ara şiir okumak için ayağa kalkarak,

“Hayat, hayat,” diye söze başladı. Bir türlü sonunu getiremiyordu. “Hayat, bir kuru kestaneden ibarettir,” diyerek şiirini bitirdi. Mustafa Kemal ve arkadaşları, uzun yıllar Ömer Naci'nin bu doğaçlama şiirini unutamadılar.

Mustafa Kemal daha okul sıralarındayken bazı ünlü kişilerin çocuklarına parayla dersler veriyordu. Bunlardan biri, Selânik eşrafından Evrenoszâde Muhsin Bey'in oğluydu. Muhsin Bey âdeta evlât edindi Mustafa Kemal'i. Sonra İstanbul'a taşındı. Mustafa Kemal hafta sonu izinlerini bazen onların evinde geçirirdi ve bu ilişki yıllar boyu sürdü.

Merkez Kumandanı Şevki Paşa da Mustafa Kemal'in kendi kızına ders vermesini istiyordu. Kız 14-15 yaşlarındaydı, Mustafa Kemal de 16. Zamanla aralarında duygusal bir ilişki doğdu. Uzun uzun bakışıyorlardı, ama Mustafa Kemal kıza olan duygularını belirtecek tek söz söylemeye cesaret edemiyordu. Onun bu yapısını bilen arkadaşları,

“Mustafa yahu, sen de amma beceriksizsin. Neden bir adım atmıyorsun?” diyorlardı, ama Mustafa Kemal aileyi ürkütmeden çekiniyordu.

Sonra, aradan zaman geçti, Şevki Paşa başka bir yere atandı, ailesini alıp gitti. İş işten geçtikten sonra Mustafa Kemal’in bazı yakınları kendisine Şevki Paşa’nın kızının ona aşık olduğunu anlattılar. Ama artık yolları ayrılmıştı.

Yıllar sonra, Mustafa Kemal kurmay subayken, o sevdiği kızın korkunç bir kaza geçirdiğini ve tanınmaz bir duruma geldiğini haber aldı. Hemen hastaneye koştu. Kızın babası ve annesi de yanındaydılar. Mustafa Kemal ikisinin de ellerine sarıldı. Kız gerçekten çok büyük bir kaza geçirmiş, sargılar içinde yatıyordu. Mustafa Kemal’in gözlerinden yaşlar boşandı. Kızı yanaklarından öptü,

“Ne yazık,” dedi, “seni sevdiğimi neden daha önceleri anlatamadım?”

Kızın da gözlerinden yaş boşanıyordu. Gülümsüyor ve susuyordu. Bir süre sonra sargıların arasından dudaklarını oynatarak,

“Çok mutluyum,” dedi, “seni görmeyi ne kadar çok istemiştim. Ama artık çok geç.”

Mustafa Kemal,

“Hayır,” dedi, “geç değil, seni hâlâ çılgın gibi seviyorum. İyileşince hemen evleniriz...”

Şevki Paşa ve eşi, Mustafa Kemal’i büyük bir duygusallık içinde dinliyorlardı. İkisinin de gözleri sulanmıştı. Paşa,

“Evet oğlum Mustafa,” dedi, “ben de ne kadar isterdim. Kızımız hele bir ayağa kalksın, bu işi konuşuruz...”

Mustafa Kemal bir süre sonra o ilk sevgilisinin öldüğünü haber alınca beyninden vurulmuşa döndü. Bu onun ilk büyük aşkıydı. İlk büyük yarası da bu oldu.

Mustafa Kemal, Manastır Askeri İdadisi’ni ikincilikle bitirdikten sonra 1899 Martı’nda İstanbul’a giderek Harp Okulu’na girdi ve piyade sınıfına yazıldı. İstanbul onun için başdöndürücü bir kentti. Okulda yeni arkadaşlar edindi. Hafta sonları da üvey

babası Ragıp Bey'in Akbıyık'ta oturan kardeşi Memduh Bey'in evine çıkmaya başladı. Mustafa Kemal kendisini Selânik'te tanı-mıştı. Memduh Bey, zaman zaman ağabeyi Ragıp Bey'i görmek için onların evlerine gidip geliyordu. Oğlu Ali Enver ile Mustafa Kemal arkadaş olmuştu. Bu bakımdan Akbıyık'ta sıcak bir aile yuvası buldu.

Memduh Beyler İstanbul'a geldikten sonra, eşi Vasfiye, Fikriye'yi doğurmuştu. Demek ki Mustafa Kemal Akbıyık'taki eve gelip giderken Fikriye ayak altında dolaşan ufak bir çocuktuktu. Mustafa Kemal Harp Okulu'nu ve Harp Akademisi'ni bitirene kadar Memduh Beylere gidip geldi. Akademi'nin son sınıfındayken Memduh Bey damar hastalığından öldü.

Fikriye'nin Mustafa Kemal'le ilk anıları işte bu yıllara dayanıyordu. Altı-yedi yaşlarındaki bir kız çocuğunun, kendisinden 16 yaş büyük yakışıklı bir Harp Okulu öğrencisine olan duygularının temelinde büyük bir hayranlıktan başka bir şey olamazdı. Fikriye çok gözlemci bir çocuktuktu, eve gelip gidenleri inceden inceye izler, yüzlerini ve adlarını da hiç unutmazdı.

Mustafa Kemal önce Harp Okulu'nda, sonra Harp Akademisi'nde yeni dostlar edindi ve bu dostluklar yaşam boyu sürdü. Kimler vardı bunların arasında? En yakın arkadaşı, Ali Fuat'tı (Cebesoy). Hafta sonlarını çoğu zaman onunla birlikte geçirir, gece de onun babası İsmail Fazıl Paşa'nın Kuzguncuk'taki evinde kalırlardı. Mustafa Kemal Fethi'yi (Okyar), Yusuf Akçura'yı, Ferit'i (Tek), Cafer Tayyar Paşa'yı, Enver Paşa'yı, Selâhattin Adil Paşa'yı, Fahrettin Altay'ı, Kâzım Karabekir'i, Asım Gündüz'ü, Ali İhsan'ı (Sabis) hep o yıllarda tanıdı. Kimisiyle yakın dost oldu, kimisiyle de aralarında sıcak bir ilişki kurulamadı. Manastır İdadisi'nden tanıdığı Ömer Naci ve Selânik'ten yakın arkadaşı Nuri Conker'le ise içtikleri su ayrı gitmiyordu.

Mustafa Kemal ve Ali Fuat, birlikte geçirdikleri hafta sonlarında, akşam okula dönerlerken, Tepebaşı ve Taksim bahçelerine uğramayı gelenek haline getirmişlerdi. Bu bahçelerde Avrupa'dan gelmiş orkestralar çalar, Beyoğlu'nun ünlü zenginleri, Rumlar,

*“Beni iki kadın çok sevdi: Biri yalnız ben olduğüm için,
öteki mevkim için.”* (MUSTAFA KEMAL)

Mustafa Kemal’i, karşılık beklemeden, yürekten,
yalnızca ‘O’ olduğu için seven tek kadın Fikriye...

Milli mücadelede her zaman onun yanında olmasa da,
desteğini hep hissettiren Fikriye...

Ne yazık ki Fikriye’nin, bu içten sevgi karşılığında
elde edebildiği tek şey büyük bir hayal kırıklığı olmuştu.

Hıfzı Topuz’un bu tarihsel romanında,
Mustafa Kemal ile Fikriye’nin tanışmaları,
ilişkilerinin bilinmeyen yönleri
ve Fikriye’nin trajik sonu sürükleyici
bir dille anlatılıyor.

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-0822-8

9 789751 408228